

Gemakkelijk zou de arbeid echter niet zijn. Dat is nooit arbeid voor het Koninkrijk Gods. In Oct. 1832 vatte Wichern het plan op, om voor verwaarloosde kinderen een tehuis te stichten, buiten Hamburg. Maar hoe zou dit plan worden uitgevoerd? Geld was er niet, en toch kwam het er. Want als Gods kinderen maar gewillig zijn hun schouders te zetten onder het werk, zorgt God altijd voor het geld. En een huis kwam er ook. Het huis waarvan boven geschreven werd. Een eenvoudig bouwvallig boerenhuis, vlak buiten de poorten van Hamburg. 12 September 1833 werd een vergadering gehouden in Hamburg, waar besloten werd tot stichting van een reddingshuis. Het Rauhe Haus werd gekocht. 31 October 1833 betrok Wichern met zijn moeder en zuster het huis en reeds 1 November kwam de eerste jongen er bij hen wonen. Spoedig groeide het aantal tot twaalf, want in korten tijd kwamen vele aanvragen om plaatsing in het reddingshuis binnen. Meer dan twaalf wilde Wichern echter in dit eene huis niet opnemen, omdat daardoor de gedachte aan het gezin geheel verloren zou gaan. Daarom werd een nieuw tehuis gebouwd, waarin het tweede twaalf tal werd gehuisvest. Deze gedachte, in elk tehuis een kleine groep, is tot op den huidigen dag in de Wichern stichtingen gebleven. Thans, een eeuw na de stichting is de arbeid buitengewoon gegroeid. In een dertigtal gebouwen worden ongeveer een vijfonderdtal kinderen gehuisvest, ook uit hogere kringen.

Maar de arbeid van Wichern bleef hiertoe niet beperkt. Hij nam ook de opleiding ter hand van broeders om te arbeiden onder de gevangenen, als ziekenverplegers, als onderwijzers en als Bijbel-colporteurs.

Want al het verloren zag Wichern als kinderen des volks.

Verder, redding bracht ook mee: opvoeding tot de maatschappij. Vandaar, dat het Rauhe Haus thans ook heeft: een opleiding voor maatschappelijk werk, voor landarbeid, en in de Wichern-Schule een school met zelfs gymnasiale opleiding. In een Diaconen-seminarie worden broeders gevormd voor Christelijke ziekenverpleging.

8 April 1881 stierf Wichern. Op den grafsteen, die zijn graf siert, staat het woord geschreven: Dit is de overwinning die de wereld overwint, namelijk ons geloof.

De vorige week 12 September en daarop volgende dagen is het eeuwfeest van het Rauhe Haus in Hamburg gevierd.

Het uitvoerige feestprogramma, dat de Director zoo vriendelijk was, mij toe te zenden, vermeldt godsdienstoefeningen en redevoeringen. Ook een feestrede van Reichsbischof Mueller, uit Berlin, die als afgevaardigde van de Regeering sprak.

Er was groote reden in Hamburg en in geheel Deutschland om God te danken, voor wat Hij gegeven heeft in Wichern, den gezalfden Apostel der Innere Mission.

Het Rauhe Haus staat daar als een gedenksteen van wat het wereld-overwinnend geloof vermag. Het is geen wonder, dat ver buiten Deutschland het eeuwfeest van het Rauhe Haus wel in stilte maar toch van harte is meegevierd. Wichern immers is voor vele landen een levend voorbeeld geweest. Hij heeft aan de wereld getoond, dat er levenskrachten schuilen in het Evangelie tot opheffing ook uit diep verval. Hij heeft begrepen, dat in tijden van verwording en ellende er maar één macht is, die het zinkende volk op kan heffen: de genade Gods in Jezus Christus.

Na een eeuw roept nog die man Gods tot getrouwen arbeid.

De wereld is verder verzonken in ellende dan voor een eeuw. Zij heeft evenzeer als toen behoefte aan het Evangelie. De tijden roepen met macht, dat geheel de kerk des Heeren haar handen uitstrekke naar de zinkende wereld om haar het Evangelie te brengen.

Johann Hinrich Wichern staat als bezielend voorbeeld voor ons oog, en mochten arbeiders in het Evangelie versagen met het oog op de moeilijke tijden en de groeiende onverschilligheid — het woord dat op Wicherns graf geschreven staat, zij hun een prediking: Dit is de overwinning die de wereld overwint, namelijk ons geloof.

C. B.

Leervrijheid, hoordwang.

We schreven onlangs over het geval-De Bildt; Dr de Lind van Wijngaarden was daar beroepen in kwaliteit van vertegenwoordiger der Gereformeerde groep in de Herv. Kerk, maar veranderde in den loop der jaren geheel van overtuiging. De leden, voorzover zij gereformeerde prediking hadden verlangd van hem, waren daarover bezwaard. De kerkeraad liet de zaak zoo ze was. Ik merkte toen op, dat leervrijheid wéér hoordwang bleek te zijn. Thans schrijft in het „Haarlemsch Predikbeurtenblad“ (Hervormd) Ds C. J. v. Paassen het volgende:

K. S. in „De Reformatie“ heeft zijn oordeel al klaar. Hij meent, dat uit deze historie opnieuw blijkt, dat er in de Herv. Kerk leervrijheid is en hoordwang. Dr de Lind van Wijngaarden kan z.i. leeren wat hij wil, en tegen de belijdenis ingaan, en zijn gemeentelieden zijn gedwongen hem te gaan hooren. Deze voorstelling is onjuist. Vooreerst mag Dr de Lind van Wijngaarden niet in openbaren strijd zijn met den geest en de beginselen van de belijdenis der Herv. Kerk (art. 6 van het reglement voor kerkelijk opzicht en tucht), en in de tweede plaats wordt niemand door den kerkeraad gedwongen om naar de prediking van dezen leeraar te luisteren. Ik zou wel eens willen weten welke dwangmiddelen een Hervormde kerkeraad tot zoo iets had. De opmerking in „De Reformatie“ is meer aardig dan juist. Wordt ze als aardigheid bedoeld, dan kan ik ze zelfs waardeeren. Bijzonder geestig is 'twel niet, maar 'tgaat nog al.

Tot zoover de aanhaling.

We merken op:

a. Over de kerkrechtelijke zijde van de zaak oordeelde ik evenmin als Ds van Paassen; ik zei dat ook.

b. Ik ben niet „al“ klaar met mijn oordeel, als ik hier van hoordwang spreek, en constateer, dat de leervrijheid daarop neerkomt. Ds v. P. blijkt van meening te zijn, dat dat een kersverse meening van mij is. Had hij de gereformeerde oordeelvellingen gekend, dan zou hij geweten hebben, dat mijn bewering al tientallen jaren oud is, ouder dan ik zelf. Ik zei alleen, dat de door anderen lang vóór mijn geboorte geponeerde, overbekende stelling, dat de vrijheid van de sprekende dominees dwang voor de hoorende gemeente beteekent, opnieuw bevestiging vond.

c. Ik heb niet de mate der vrijheid van Dr d. L. v. W. uitgemaakt; wat Ds v. P. opmerkt over diens begrenzing binnen de overigens nog al vage grenspalen van „geest en beginselen van de belijdenis der Herv. Kerk“ gaat mij voorbij.

d. Wat die dwangmiddelen betreft: ik fantaseerde ze niet. Maar Ds v. P. redeneert om de werkelijkheid heen. Recht is recht; indien dus Dr d. L. v. W. zoo doen mag, als hij deed, op een plaats met meer dan één predikant, dan kan het ook gebeuren met iemand, die ergens alleen staat. Dan moet de gemeente maar hooren, wat haar „belijdenis“ verloochent, is dat geen dwang?

e. Bovendien; reeds in De Bildt is er dwang. Stel, men heeft de oude meening, dat een belijdend kerklid recht heeft op twee diensten per Zondag. Zijn predikant verandert van meening: wat dan? Misschien houdt hij één dienst over, waarin zijn overtuiging aan het woord komt (hij een ander predikant), misschien géén één. Is dat dwang-in-het-hooren, ja dan neen?

Over het getal 666.

In „Watergraafsm. Kerkbode“ schrijft Dr Berkouwer:

„Dat de methode van verklaring in het getal 666 de aanduiding van één bepaald persoon te zien, nog niet uitgestorven is, bleek me deze week uit een Engelsch theologisch tijdschrift („Concordia Theological Monthly“ Sept. 1933), dat uit een ander blad een zeer merkwaardige verklaring van het getal 666 aanhaalt. Volgens het Grieksche letter-getal systeem zouden de letters van den naam Adolph Hitler door de volgende getallen zijn weer te geven: 1, 4, 70, 30, 100, 8, 8, 10, 300, 30, 5 en 100. Samen: 666? Of nog anders: Herr Hitler zou zijn: 8, 5, 100, 100, 8, 10, 300, 30, 5 en 100, dus opnieuw samen 666!“

Conclusie: Adolph Hitler of Herr Hitler is dezelfde als de „Kleine hoorn“ uit Daniël, de Antichrist van het Nieuwe Testament, het „beest“ uit de Openbaringen! Het woord van Dr Hepp wordt hier weer bevestigd: „De spitsvondigheid kon hier naar hartelust grasduinen“.

Ja, men kan er alles van maken; in mijn „Openb. v. Joh. en het Sociale Leven“ heb ik heel wat voorbeelden gegeven. Niet alleen Hitler, maar ook de Duitse keizer is als de 666-figuur aangediend. Men nummerde de letters van het alfabet (blijkbaar ging de inspiratie van een Grieksche schrijvende auteur zóóver, dat hij voor alle talen meteen schreef), en voegde aan elk cijfer het grondgetal 6 toe: Is nu a = 1, b = 2, c = 3, enz., dan krijgt men dit schema:

K = 11; 11, en daarachter 6 wordt 116	
A = 1; 1, „ „ „ „ 16	
I = 9; 9, „ „ „ „ 96	
S = 19; 19, „ „ „ „ 196	
E = 5; 5, „ „ „ „ 56	
R = 18; 18, „ „ „ „ 186	

Totaal 666

Ik heb al eens iemand, die aan dergelijke kunstjes zeer veel waarde bleef hechten, voorgerekend, dat ook zijn naam, vermeerderd met een enkele aanduiding omtrent beroep, adres, of zoo, tot 666 was om te toeven. Evenals trouwens de mijne, en die van iedereen. Of het geholpen heeft? Ik vermoed het tegendeel.

Dr Severijn over de „nog eenige gezangen“.

In hetzelfde weekblad, waarin Prof. Dr H. Visscher het had over onze „liedjes“ schrijft thans Prof. Dr Severijn:

Op zich zelf genomen, kan men moeilijk ontkennen, dat het vrije lied een plaats in den Dienst des Woords zou kunnen innemen.

Prof. Severijn heeft nog zeer veel overwegingen voorts van practischen aard. Maar we zijn blij, dat deze erkenning komt van Hervormde zijde, na de onthoezingen van Prof. Visscher in het „Gereformeerd Weekblad“.

Assen en „Zoeklicht“.

Ds J. C. Aalders schrijft in „Overtoomsche Kerkbode“ (eindredacteur Dr Goelkerken):

de schriftbeschouwing van Assen en van het „Zoeklicht“ lijkt op elkander als twee druppels water.

Ik denk er niet aan, dit te bestrijden; daarvoor vind ik deze bewering al te zeer onjuist. Een schriftbeschouwing staat nooit „op zichzelf“, ze hangt samen met iemands „theologie“; en het is onjuist, hierbij buiten beschouwing te laten de opvatting, die men heeft over de geschiedenis der openbaring, en des heils, de grondbeginselen der exegese, en de openbaringsleer. Daarom is het een zinloos beweren, te zeggen, dat de Schriftbeschouwing gelijk is bij „Assen“ en „Zoeklicht“.

Assen, Kuiper en Bavinck.

In het bovenstaande is eigenlijk reeds prijsgegeven, de opvatting, die in de dagen van Assen van de zijde van het tegenwoordige „H.V.“ verdedigd werd, dat het conflict een kwestie van exegese was. Thans immers heet het een kwestie van Schriftbeschouwing.

Een tweede concessie van Ds Aalders uit hetzelfde artikel volgt hier:

wij moeten eens rustig kunnen zeggen en aanhooren dat het conflict Assen dieper gaat dan nuance-verschil tusschen Kuiper en Bavinck, en wij moeten de consequenties van onzen stap durven trekken.

Wij hebben hetzelfde beweerd, en werden bestreden. Nu komt deze erkenning.

„Tusschen geest en letter.“

In hetzelfde artikel schrijft Ds J. C. Aalders nog:

Ik ben, toen ik mezelf nog moest trachten te bewegen binnen het rasm der theologie, met het chiliisme, (maar dat wil dus ook zeggen, heel de eschatologie) nooit klaar kunnen komen. Het bleef een schommelen tusschen geest en letter, letter en geest. Totdat ik met de vrijwording door Assen tevens de weg ontsloten zag tot ontkoming aan de bekoring en beklemming van het Chiliisme.

De Schriftbeschouwing van Assen en die van het „Zoeklicht“ is, zeiden we, sprekend dezelfde. Het is de Schriftbeschouwing die misschien het best aldus is weer te geven: Je gelooft den bijbel van a-z.

Schommelen tusschen geest en letter, ja, dat is ook een fataal dilemma. Onzerzijds wordt het nooit aanvaard; de letter en de geest hooren bijeen, zijn niet elkanders vijanden, maar hooren bij elkaar; de één bedient zich van den ander.

Onjuiste parallellen.

Ds J. C. Aalders schrijft, steeds nog in hetzelfde orgaan:

Ds Berkhof, de Chr. Geref. predikant te Sneek, ijverig voorstander en vurig verbreider van het chiliisme, verwijt aan Assen inconsequentie. De hoogleeraar Aalders der V. U., die zich exegetisch ex cathedra loquens in de bres gesteld heeft voor de letterlijk-historische opvatting van het paradijeverhaal als werkelijkheid, eenvoudige, echte werkelijkheid, wordt fel bestreden en op zijn beurt als afwijker van Gods Woord aan de kaak gesteld door den bijbelschen realist en chiliast uit Sneek. Het ware komisch, indien het niet tragisch ware. Sic transit gloria ecclesiae! En vanwaar deze tragiek? Omdat de vaderlandsche gereformeerdeheid van velerlei gading nog altijd niet af kan zien van den noodlottigen wedloop in z.g. bijbeltrouw, en groep en richting tegen elkander op blijft bieden in „gehoorzaamheid aan Gods Woord“, „den bijbel eenvoudig letterlijk nemen“, „de Schrift laten staan“, „alles kinderlijk geloovig aanvaarden“. En deze wedloop, dit opbod in het openbaar, om toch vooral zich vertrouwd en aannemelijk te maken bij het „vrome volk“, de „geloovigen“.

Het lijkt ons ongeoorloofd, de parallellen, die Ds Berkhof trekt, zoo maar voor juist te erkennen, en over te nemen. Want het is geen „wedloop in bijbeltrouw“, alsof de een een stapje verder op één en hetzelfde pad der trouw ging, dan de ander. Prof. Aalders meent te kunnen bewijzen, dat wat hij omtrent de profetische uitspraken gelooft, en als inhoud daarvan aanvaardt, ook werkelijk de door de profeten bedoelde inhoud is. Dat is dus afgeheele trouw aan de profeten. Als ik Van Eeden's „Kleine Johannes“ of Couperus' „Fidessa“ lees als „gelijkenis“ (zullen we gemakshalve maar zeggen), dan kan een schoolmeisje misschien beweren, dat de schrijver een „echt gebeurd verhaal“ heeft willen „beschrijven“. Maar dan moet een derde, die meent over beiden te kunnen oordeelen, niet beweren, dat dat een wedloop in trouw aan de autoriteit der auteurs is. Hij moet zeggen, dat de één een andere opvatting omtrent de bedoeling van den auteur heeft, dan de ander, en dat de één zich ervan doordringt, dat een kroniek en een parabel ieder voor zich weer eigen uitleggingswetten onderworpen zijn. Men moet de kwestie niet anders stellen, dan ze is, en niet één baan poneeren, waar er twee wegen zijn.

Onjuiste contrastering.

Terugkomend op zijn bewering, dat Assen en „Zoeklicht“ (Berkhof) eigenlijk op elkaar lijken als twee druppels water, schrijft Ds Aalders nog:

O, da geloov de niet trouw

Waa schil te geloove gerefor voor w geopen dogmat oncriti het gel

Ja, dat vreemde

waarme onder de

en zoo l gemerkt,

allermins ten tuss eenzijdig

Voor de loof in G

dat noem

Men m

Ds W. nog over

beweging

Over

zijn zo ik niet

brochu Heilige

opperv aanha

daden“ noch a

belijden van kw

de hou ving vi

kan g belijden

in „E het d

overtri denis

van te dragen

hebben tussch

Christi dat ie

hem u karakt

de an vertrot

op zie zonden

dat he Als

ging n uit zijn

en de kan z

Aan d dingen

te veel meer

teerden en lek

nen z Doel

want i gogisch

Die groep

stuk e ik wil

kerkel parade

huiver zeggen

het all zonder

kring, vernar

nissen groep-

breede Voo-

dat „d winne

bijbells dat bi

met d Neem

„vlees zonde

in zijn der zo

zonde haalde

En, van h voor zonden

den g lijken onber stoel t

buiten hoogi

We ook g